**C U R T E A  D E  A P E L  B Ă L Ţ I**

Dosarul nr.21rji-119/2024 Judecătoria Soroca sediul Central

Judecător: Ghenadie Tocaiuc

**D E C I Z I E**

**În numele Legii**

**05 martie 2024** **mun. Bălți**

**Colegiul penal al Curții de apel Bălți**

În componența:

Președintele de complet: Ion Talpa

Judecătorii: Oxana Mironov și Svetlana Șleahtițki

judecând în ordine de recurs, recursul directorului Penitenciarului nr.6 Soroca, Viorel Țîmbaliuc declarat împotriva încheierii Judecătoriei Soroca sediul Central din 18 ianuarie 2024, privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Bilac Leonid împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

după expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

**C O N S T A T Ă :**

La 13.12.2023, în cadrul Judecătoriei Soroca (sediul Central) a parvenit spre examinare plângerea condamnatului Bilac Leonid împotriva administrației instituţiei penitenciare referitoare la condițiile de detenție.

În motivarea plângerii condamnatul indică că, s-a deținut în Penitenciarul nr. 6 Soroca în condiții inumane și degradante, menționând că s-a deținut în celule populate de insecte parazitare, cu umiditate ridicată, pe pereți mucegai, lipsa apei calde, nu a fost respectat spațiul locativ per condamnat de 4 m2.

Solicită reducerea termenului de pedeapsă odată cu constatarea încălcării drepturilor garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale referitor la condițiile de detenție.

Prin încheierea Judecătoriei Soroca sediul Central din 18 ianuarie 2024, s-a admis plângerea condamnatului Bilac Leonid împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului, garantate de art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

S-a constatat faptul că, Bilac Leonid a fost deţinut în perioadele: 26.05.2022-20.07.2023 și 21.08.2023-16.01.2024, în Penitenciarul nr. 6 Soroca, în total 570 (cinci sute șaptezeci) zile rotunjite, în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

În condițiile art. $473^4$ alin. (4) Cod de pr.penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Bilac Leonid, cu 57 (cincizeci și șapte) zile, pentru perioada de 570 (cinci sute șaptezeci) zile rotunjite, în care s-a aflat în detenţie, cu calcularea a 1 (unu) zile de reducere pentru 10 (zece) zile de detenţie.

Termenul pedepsei definitive de 8 (opt) ani 2 (două) luni închisoare, stabilit lui Bilac Leonid, prin sentința Judecătoriei Bălți (sediul Central) din 12.11.2019, s-a redus cu 57 (cincizeci și șapte) zile.

S-a obligat administrația instituției penitenciare nr. 6 Soroca, potrivit art. $473^4$ alin. (3) Cod de pr.penală, să înlăture condițiile precare de detenție în termen de 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanța de judecată despre executarea încheierii.

Dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus directorul Penitenciarului nr.6 Soroca, Viorel Țîmbaliuc, solicitând casarea ei în partea reducerii pedepsei condamnatului, din considerent că deținutul nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman sau degradant.

Susține recurentul că, judecătorul de instrucție a apreciat superficial probele prezentate de reprezentatul instituţiei privind condiţiile de detenţie din instituţia penitenciară în care este deţinut Bilac Leonid.

Menționează, recurentul că, instanța de fond la soluționarea cauzei nu a luat în considerație ordinal MJ nr.150 din 10.06.2022 privind stabilirea tipurilor de penitenciare, sectoarelor de detenţie create în cadrul acestora şi a capacităţii de deţinere pentru fiecare instituţie -Capacitatea totală a Penitenciarului nr.6-Soroca constituie 753 locuri, cu respectarea normei de spaţiul minim de 4 m2 pentru un deţinut (la moment fiind 547 condamnaţi).

Prin urmare, la aprecierea condiţiilor de detenţie corespunzător plângerii adresate Bilac Leonid, judecătorul de instrucţie s-a ghidat exclusiv de alegaţiile declarative ale condamnatului şi constatările generale indicate în rapoartele instituţiilor naţionale şi internaţionale în domeniu respectării drepturilor omului. Astfel, raportându-le, per ansamblu, la prevederile legale ce guvernează speţa, instanţa a apreciat că plângerea acestuia este una întemeiată si urmează a fi admisă cu emiterea unei soluţii în favoarea condamnatului, bazându-se în repetate rânduri de Comitetul ONU împotriva torturii (2014, 2017), Comitetul european pentru prevenirea torturii (2015-2019), Avocatul Poporului (2002-2019) precum, Consiliul pentru prevenirea torturii (2017-2019) şi raportul Ombudsman-ului din 2019.

Susține recurentul că, judecătorul de instrucţie nu a luat în considerare argumentele prezentate de instituţia penitenciară cu privire la evaluarea condiţiilor de detenţie în care este deţinut Bilac Leonid, fapt din care a interpretat eronat clasificându-le grave, pentru care a dispus aplicarea calculului a 1 zile de reducere pentru 10 zile de detenţie pentru perioada de 570 zile aflat în detenţie în Penitenciarul nr.6 Soroca fiind redusă pedeapsa cu 57 zile.

De rând cu aceasta, susține recurentul că, Bilac Leonid pe parcursul deținerii sale în P-6 Soroca nu a înaintat nici o plângere către administrația penitenciarului în care s-a deținut cu referire la neconformitatea condițiilor de detenție, inclusiv nu a înaintat astfel de cereri nici în instanțele naționale (în ordinea civilă) nici internaționale pentru constatarea condițiilor precare în care considera că se deține.

La data de 13 februarie 2024, prin încheierea Curții de Apel Bălți, prin prisma art. 447 alin. (1) Cod de pr.penală, s-a comunicat participanților la proces că, recursul se judecă fără prezenţa părţilor la proces, tot odată în vederea examinării cauzei sub toate aspectele procedurale, prin esența art. 447 alin. (2) Cod de pr.penală, sa comunicat subiecților vizați în speță posibilitatea de a depune referință asupra recursului formulat împotriva încheierii Judecătoriei Soroca sediul Central din 18 ianuarie 2024, respectiv până la data examinării cauzei careva referință în sensul dat nu a parvenit, astfel instanța de recurs a considerat posibil examinarea cauzei în baza materialelor prezente la dosar.

***Examinând materialele prezentate în raport cu motivele recursului declarat, Colegiul penal consideră justificat de a-l admite din alte motive decât cele invocate, a casa încheierea Judecătoriei Soroca sediul Central din 18 ianuarie 2024, cu dispunerea rejudecării cauzei în alt complet de judecată, din următoarele considerente:***

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art. 469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs.

Potrivit art. 449 alin.(1) pct.2) lit.c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța admite recursul, casează hotărârea și dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond dacă este necesară administrarea de probe suplimentare;

În motivare soluției, Colegiul reține că remediul național preventiv și compensator a perioadei detenției în condiții de penitenciar contrar prevederilor art. 3 CEDO și a jurisprudenței CtEDO, a fost pus în aplicare la 01.01.2019 prin

Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, garantându-le condamnaților ce își execută pedeapsa în instituțile penitenciare din țară, reducerea termenului ei în conformitate cu legislația procesual penală în vigoare.

Urmare a adoptării cadrului legal intern, CtEDO a respins ca inadmisibile, mai multe cerințe formulate de condamnați referitor la despăgubiri pentru condițiile precare de detenție, reiterând în cauza Drăniceru vs RM din 12.02.2019, că având în vedere noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție, instituit în Republica Moldova în baza Legii nr.163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 1 ianuarie 2019) și a Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, acesta în principiu ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenției provocate de anumite condiții precare de detenție. Cu toate acestea, Curtea subliniază că această concluzie nu va prejudicia în niciun fel o eventuală reexaminare, după caz, a chestiunii cu privire la eficiența remediului respectiv în funcție de deciziile pronunțate de către instanțele naționale și a executării lor efective, ea păstrându-și competența de ultim control cu referire la plângerile formulate de către eventualii reclamanți care vor epuiza căile de recurs interne disponibile.

De asemenea, Curtea a considerat că odată cu punerea în aplicare a legii nominalizate, remediul național intern ar putea a priori a fi considerat efectiv pentru contestarea condițiilor proaste de detenție în Republica Moldova, fiind disponibil persoanelor condamnate sau plasate în arest preventiv, precum și persoanelor eliberate din detenție, cu condiția respectării termenelor prevăzute de către noile prevederi interne și cu referire la caracterul compensator al remediului.

În contextul dat, reclamantul trebuie să beneficieze de noul remediu, în vederea obținerii la nivel național a recunoașterii violării și, după caz, a unei despăgubiri adecvate. Iar dacă el nu o va obține la nivel național, va avea posibilitatea adresării la CtEDO cu o nouă cerere în termen de șase luni după epuizarea căilor ordinare de recurs intern, Curtea rezervându-și posibilitatea examinării coerenței dintre jurisprudența instanțelor naționale cu propria sa jurisprudență, precum și eficiența remediului atât în teorie, cât și în practică.

Astfel, Colegiul atestă că în accepțiunea prevederilor art. $473^2$ alin. (5) Cod pr. penală, plângerea condamnatului Bilac Leonid din 13.12.2023 a fost depusă în termen.

Numai că, la soluționarea cauzei judecătorul de instrucție urma a trece în revistă prevederile art. $473^2$ alin. (2) Cod de pr.penală, care prevede că, plângerea referitoare la condiţiile de detenţie menţionate la alin.(1) trebuie să conţină ***datele privind perioada şi locul detenţiei, precum şi descrierea detaliată a condiţiilor materiale care afectează grav drepturile condamnatului, cu solicitarea de a obliga administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile materiale***

***contestate. La plângere pot fi anexate explicaţiile altor condamnaţi sau preveniţi, copiile plângerilor anterioare, adresate administraţiei instituţiei penitenciare sau autorităţilor de supraveghere, şi răspunsurile lor, alte probe relevante. Concomitent cu depunerea plângerii, se expediază o copie a acesteia, cu anexarea materialelor respective, către organul care pune în executare sentinţa sau încheierea.***

Or, analizând plângerea formulată de către condamnatul Bilac Leonid în vederea constatării condițiilor inumane de detenție în cadrul P-6 Soroca, Colegiul constată că conținutul ei este unul *facil* nefiind valorificate cele menționate de legiuitorul RM la prevederile art. $473^2$ alin. (2) Cod de pr.penală, adică ce ar trebuie să conțină plângerea referitoare la condiţiile de detenţie, în pofida faptului că prin prisma art. $473^3$ alin. (2) Cod de pr.penală, sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a condiţiilor de detenţie invocate de condamnat şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administraţiei instituţiei penitenciare.

De rând cu acesta, judecătorul de instrucție la o nouă rejudecare a cauzei urmează a luat în considerație circumstanțele menționate supra, inclusiv prin coraportare la prevederile art. $473^2$ alin. ($2^1$) și ($2^2$) Cod de pr.penală, care presupune faptul că, în cazul în care plângerea depusă nu corespunde cerinţelor prevăzute la alin.(2), judecătorul de instrucţie stabileşte condamnatului un termen rezonabil, dar nu mai mare de 30 de zile, pentru înlăturarea neajunsurilor, iar în cazul în care condamnatul nu îndeplineşte în termen toate cerinţele din încheierea judecătorului de instrucţie, plângerea se consideră depusă la data prezentării iniţiale. ***În caz contrar, plângerea se declară inadmisibilă.***

În această operă, Colegiul penal reține că plângerea deținutului Bilac Leonid referitor la condițiile de detenție din cadrul P-6 Soroca, odată ce nu cuprinde esența imperioasă a condițiilor stabilite de art.$473^2$ alin. (2) Cod de pr.penală, judecătorul de instrucție la o nouă rejudecare urmează *ab initio* să purceadă la examinarea admisibilității ei ca ulterior după îndeplinirea rigorilor procesuale instituite de lege procesuală să purceadă la examinare în fond a ei având posibilitatea de a admite sau respinge plângerii cu indicarea motivelor de rigoare în acest sens.

În consecutivitatea acestor idei, Colegiul penal constată că judecătorul de instrucție în mod eronat a tratat în revistă faptul că în cadrul perioadelor cuprinse între **26*.05.2022-20.07.2017, 21.08.2023-16.01.2024*** s-a deținut în condiții unde se respectă norma spațiului locativ per persoană de 4 $m^2$., or potrivit raportului prezentat de către administrația P-6 Soroca, urmează a se menționa că, în perioada **26*.05.2022-20.07.2017 respectiv 21.08.2023-18.09.2023*** s-a deținut în sectorul nr.9 celula nr.4 cu suprafață de 27,68 $m^2$, 8 condamnați, adică în mod evident *cu încălcarea* pct. 464 al Statutului executării pedepsei de către condamnați, iar pe de altă parte, Colegiul penal constată că pentru perioada cuprinsă între ***18.09.2023-16.01.2024*** s-a deținut în sectorul nr.4 celula nr.4 cu suprafață de 32,50 $m^2$ , 6

condamnați, fapt ce reiese că doar pentru această perioadă deținutului Bilac Leonid i-a fost respectată norma spațiului locativ prevăzut la pct. 464 al Statutului executării pedepsei de către condamnați, astfel la o nouă rejudecare a cauzei instanța de fond urmează a face o distincție necesare asupra perioadelor vizate ce au avut drept scop examinarea condițiile de detenție condiționate a fi precare care le-a invocat condamnatul Bilac Leonid în cadrul perioadelor sus menționate inclusiv cu examinarea minuțioasă a supoziția celui din urmă pe fonul deținerii în celule populate cu diverse insecte, umiditate în celulă și mucegai pe pereți, fapt prin ce dificultățile cu care s-a confruntat au depășit relativ semnificativ nivelul de suferință inerent detenției, condiții care sunt contrare prevederilor art. 3 CEDO și suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

Or, Colegiul penal în susținerea poziției sale în vederea casării soluției judiciare cu remiterea cauzei la rejudecare în alt complet de judecată va trasa o altă obiecție asupra tezei date, în condițiile în care că pe parcursul deţinerii sale în Penitenciarul nr. 6 Soroca, Bilac Leonid nu a înaintat nici o plângere nemijlocit administraţiei penitenciarului în care s-a deţinut, cu referire la neconformitatea condiţiilor de detenţie în special celulelor populate cu diverse insecte, umiditate în celule și mucegai pe pereți în vederea remedierii acestei situații, astfel toate aceste împrejurări trezesc unui observator obiectiv dubii asupra legalității verdictului judiciar contestat, fapt pentru ce recursul formulat de către administrația P-6 Soroca a urmează a fi admis cu remiterea cauzei la o nouă rejudecare în alt complet de judecată.

Subsecvent, Colegiul penal la soluționarea recursului urmează a menționa că judecătorul de instrucție în mod superficial a făcut referire la cele indicate de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tramentului sau Pedepselor Inumane și Degrandante (CPT), or raportul (CPT) în urma vizitei din anul 2018-2019 este deja desuet și nu corespunde realității, deoarece asupra penitenciarului P-6 Soroca sau efectuat schimbări (reparații curente pentru îmbunătățirea condițiilor) fapt ce la o nouă rejudecare urmează a fi verificat mai minuțios dacă într-adevăr condițiile materiale de detenție în care s-a deținut Bilac Leonid sunt sau nu satisfăcătoare, depășesc sau nu pragul necesar de severitate titulat de art. 3 CEDO.

În atare împrejurări, reducerea condamnatului Bilac Leonid a pedepsei închisorii cu calcularea a unei zile de reducere pentru 10 zile de detenție, pentru perioada detenției în Penitenciarul nr. 6 Soroca, în situația în care, instanța nu și-a motivat efectiv soluția referitor la condițiile de detenție a acestuia, reieșind din datele raportului prezentat de administrația Penitenciarului nr. 6 Soroca, nu poate fi acceptată, impunându-se rejudecarea în fond a cauzei.

Or, soluția judecătorului de instrucție *în această parte* este defectuos motivată, constituind în mod evident temei pentru recurs prevăzut la art. 444 alin.(1) pct.6) Cod de pr.penală, fapt pentru ce, chestiunea dată constituie temei de

a remite cauza la rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată, în vederea înlăturării neconcordanțelor menționate prin examinarea și aprecierea justă a aspectelor de fapt și de drept ale prezentei cauzei și emiterea în acest sens a unei hotărâri legale, întemeiate și motivată în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Distinct de cele menționate supra, instanţa de recurs ajunge la concluzia că eroarea admisă la examinarea plângerii condamnatului Bilac Leonid pe fonul cercetării condițiilor presupuse a fi inumane în cadrul P-6 Soroca nu poate fi corectată în instanţa de recurs, împrejurare ce impune casarea încheierii atacate cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanţa de fond din motive expuse supra.

La rejudecarea cauzei instanţa de judecată urmează să ţină cont de cele enunţate mai sus, să verifice circumstanţele necesare pentru examinarea plângerii depuse şi în dependenţă de cele stabilite, să adopte o hotărâre legală şi întemeiată.

În corespundere cu art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod pr. penală, Colegiul penal,

**D E C I D E :**

Recursul directorului Penitenciarului nr.6 Soroca, Viorel Țîmbaliuc declarat împotriva încheierii Judecătoriei Soroca sediul Central din 19 decembrie 2023 privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Bilac Leonid împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se admite din alte motive decât cele invocate, cu casarea încheierii și trimiterea cauzei la rejudecare, în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

**Președintele ședinței:** **Ion Talpa**

**Judecători:** **Oxana Mironov**

**Svetlana Șleahtițki**